

אסיף דברי תורה לפרשת כי תשא

(תשע"ח) - שלוש פעמים בשנה פרשת השבוע על פי הרש"ר
הירש

(תשע"ז) - מסווה משה

אסיף

פרשיות השבוע

(תשע"ח) - שלוש פעמים בשנה פרשת השבוע על פי הרש"ר הירש

הציווי על שלושת הרגלים מופיע כמה וכמה פעמים בתורה, ובכל אזכור יש לעיין ולבדוק מה מחדשת התורה במקום זה. בשורות הבאות נתרכז בשני אזכורים קרובים – הראשון בפרשת משפטים שקראנו זה מכבר והשני בסוף פרשתנו פרשת כי תשא. במבט ראשון נראות שתי הפרשיות זהות כמעט לחלוטין, אולם הרב הירש במבטו החודר מבחין בכמה שינויים מהותיים בין השתיים. ההבדל המרכזי הוא ללא ספק ההקשר שבו מופיעות שתי הפרשיות. בפרשת משפטים מופיע הציווי על החגים כסיכום לרשימה ארוכה של מצוות בעלות אופי סוציאלי ומתוך זה למדים אנו "שהן [=המועדות] אמורות להחיות ולהזין בכל עת ובכל שעה את דביקותנו בתורה בכללה, ובמיוחד את שוויון כל בני המדינה לפני חוקת התורה". אולם אצלנו בפרשה ההקשר הוא שונה לחלוטין. התורה עוסקת באריכות בחומרת האיסור של עבודה זרה, ומשה מזהיר את העם שלא ללכת אחרי יושבי הארץ שהם עתידים לרשת. הטעם להדגשה זו מובנת שהרי אנו נמצאים מיד אחרי חטא העגל שהביא לידי ביטוי את העובדה שיצר עבודה זרה עדיין מקנן בעם "אֵלֶּהי מִסֵּכָה לֹא תַעֲשֶׂה לָךְ".

על פי היסוד הזה מבאר הרב הירש את ייחודו של אזכור החגים בפרשתנו "לא תחשוב מחשבת הבל, שעל ידי עשיית תמונה יהיה בידך לגזור על האלוהות שתד אלך, אלא עליך להעלות את עצמך אל אלוהיך על ידי עיצוב כל הווייתך האנושית על פי רצונו... גילויי מחזור השנה שבחיי הטבע לא יקראו אליך לבוא בהיכלי הטבע, אלא עם כל תקופת שנה שבחיי הטבע תמהר אתה ותצא מחיק הטבע, ותעלה ותבוא בהיכל האל האחד והיחיד, שהוא אדון לטבע כשם שהוא אדון לך".

לאור הרעיון שהפרשה שלנו מדגישה את קרבת ה' המופיעה בחגים ניתן להבין כמה שינויים בין פרשתנו לפרשת משפטים: חג הפסח מסתיים בפרשת משפטים בעלייה לרגל שמבטא את ההיבט הלאומי של החג, ואילו בפרשתנו מדגישה התורה דווקא את מצוות פדיון בכור, שמבטא את קידוש הבכורות לה' בניגוד להאליהם בתרבות המצרית; בפרשת משפטים מכונה חג השבועות "חג הקציר" בלבד, ואילו אצלנו הוא מכונה לראשונה בתורה "חג השבועות" מתוך רצון של התורה להדגיש שהעם "עדיין הוא זקוק לטהרת שבעה כפול שבעה - כדי להתעלות לדרגה שבה יהיה ראוי לקבל ולשאת את תורת ה'"; ולבסוף מדגישה התורה שחג הסוכות, חג האסיף, הוא דווקא ב"תקופת השנה" – רק לאחר שאנו מפנימים שאת חירותנו (פסח) ואת תוכן חיינו (שבועות) קיבלנו מאת הבורא בכבודו ובעצמו.

הפרשיה כולה מסתיימת בביטוי מופלא, ששונה רק במעט מהמקבילה שלו בפרשת משפטים, אולם שינוי קל זה הוא משמעותי ביותר. בעוד שהפרשיה הראשונה מסתיימת במצווה להראות בחגים "אל פני האדון ה'", הרי שאצלנו ההדגשה היא "אל פני האדון ה' אלוקי ישראל", הדגשה המציינת את הקשר המיוחד והנצחי שבין כנסת ישראל לקב"ה.

אסיף

פרשיות השבוע

(תשע"ז) - מסווה משה

אנו נמצאים ימים ספורים לאחר חג הפורים, שבו נהגו יהודים במהלך הדורות להתחפש ולעטות על פניהם מסיכות שונות ומשונות. בחלק גדול מן השנים אנו קוראים בשבת הסמוכה לפורים את פרשת כי תשא, ומענין הדבר שבסופה מתואר שגם משה רבינו "התחפש" – לאחר ירידתו מן ההר הוא כיסה את פניו במסווה מפני ש"קן עור פניו". כיסוי הפנים לא נעשה מיד. אמנם העם נרתע מפניו ופחד לגשת אליו, אולם משה קרא להם והרגיע אותם, ורק לאחר שסיים להודיע להם את דבר ה' נתן את המסווה על פניו. מכאן ואילך היתה זו רוטינה קבועה - בכל פעם שמשה ניגש לדבר עם ה' באוהל מועד הוא הוריד את המסווה, ולאחר שמסר לעם את דבר ה' הוא כיסה שוב את פניו. כפי שראינו נתינת המסווה לא באה להסתיר מפני העם את קירון הפנים, שהרי בחלק מן הזמן ראו העם את פניו, ואם כן נשאלת השאלה מדוע היה צורך בכלל בנתינת המסווה?

הנצי"ב מוולוז'ין בפירושו 'העמק דבר' ראה בזה צורך חיוני דווקא למשה רבינו על מנת שיוכל להמשיך בעבודת ה' האישית שלו. האור הנפלא שקרן מפניו של משה הסב את תשומת לב העם, ותשומת לב תמידית זו הפריעה למשה "להיות דבק במחשבתו באלוהות ולא יתבלבל". כיסוי הפנים נועד אם כן לעזור למשה רבינו שלא להיות תמיד ב"אור הזרקורים", ולאפשר לו לשמור על פרטיותו לזמנים מסוימים ולהתפנות ל"מילוי מצברים" רוחני מעת לעת.

בכיוון אחר לחלוטין הולך דון יצחק אברבנאל. להבנתו זוהר הפנים שזכה בו משה היה כלי שבאמצעותו הוא השפיע שפע רוחני על קהל שומעיו והצליח להחדיר בהם את דבר האלוקים. בד בבד הבין משה שכלי זה נועד אך ורק למטרה זו ולא לצרכיו הפרטיים וענייני החולין, ולכן כשהוא סיים לדבר עם העם "היה נותן על פניו מסווה כדי שלא ישתמש באותו זוהר אלהי בעת אכילה והמשתה והשינה וגם בעת דברו לאשתו ואנשי ביתו בדברים שאינם מהתורה והמצות". באמצעות סיפור קצר זה מטרימה התורה כלל גדול שילמדו אותנו חז"ל מאות שנים לאחר מיכן "רבי צדוק אומר: אל תעשם [=את דברי התורה] עטרה להתגדל בהם, ולא קרדום לחפור בהם, וכך היה הלל אומר ודאשתמש בתגא חלף [=מי שישתמש בכתר של תורה יחלוף מן העולם]" (אבות ד, ה).

לקראת שבת, כי תשא
מאת הרב ירון ניסנהולץ

בס"ד

